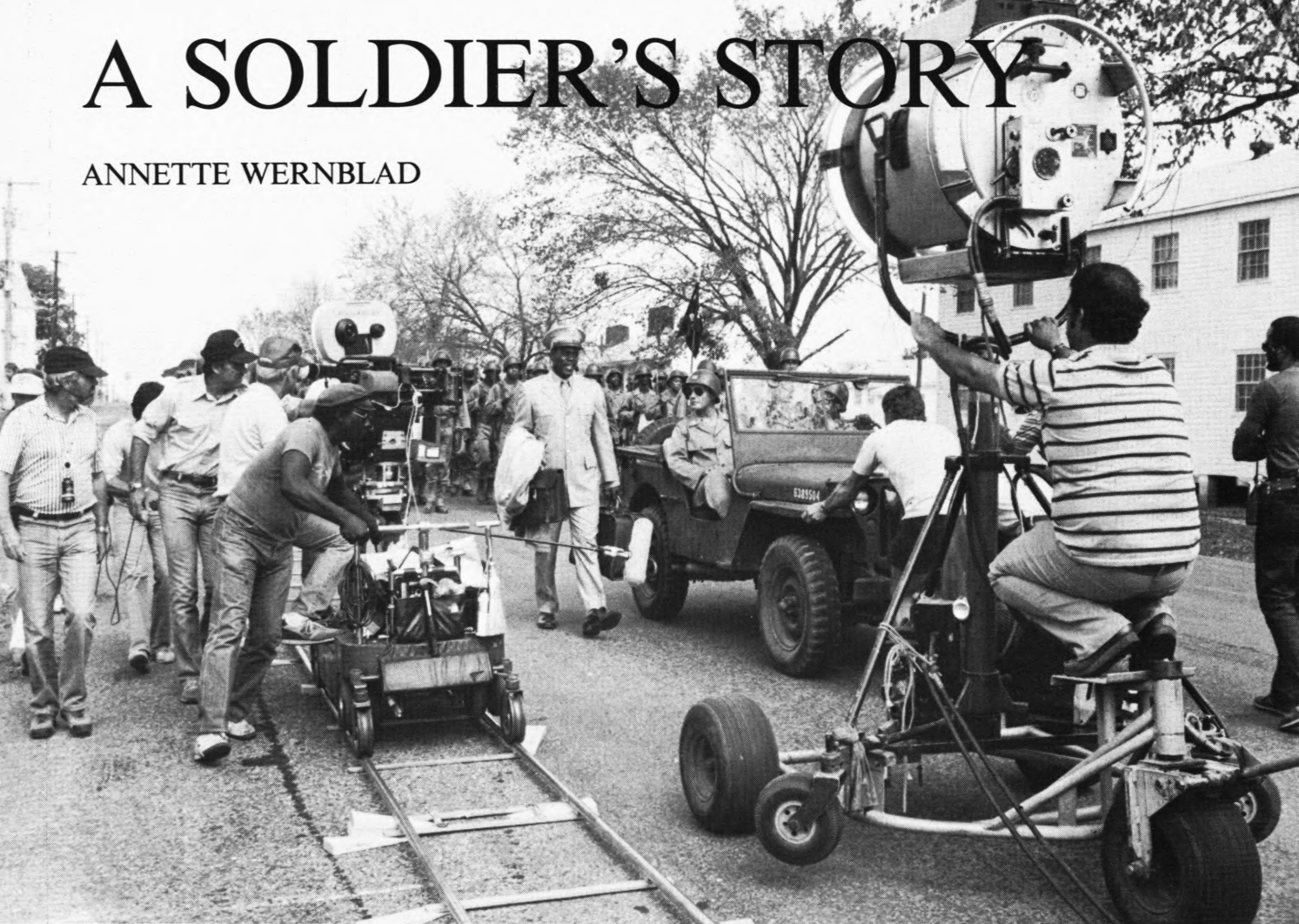

A SOLDIER'S STORY

ANNETTE WERNBLAD

Norman Jewison (t.v.) instruerer Howard E. Rollins, Jr. under indspilningen af »A Soldier's Story«.

Da Howard E. Rollins Jr. i 1981 fik sin filmdebut som Coalhouse Walker i *Ragtime*, spåede næsten samtlige amerikanske kritikere ham en fremtid som stjerne. At der skulle gå mere end tre år før denne lovende sorte skuespiller indspillede sin næste film, var en ligeså stor overraskelse for Rollins selv som for hans publikum. I et interview prøvede han at forklare denne stilhed: »Der er ikke særlig megen interesse for majoritetskulturens vedkommende i at udnytte minoritetskulturens talenter. Hvis der var, ville jeg lave ligeså mange film som Timothy Hutton.«

Nu er han her imidlertid igen: Rollins har hovedrollen i Norman Jewisons nyeste film, »A Soldier's Story«. Jewison er velkendt for at benytte underholdningsfilm til at udtrykke sociale og politiske interesser, og »A Soldier's Story« følger denne tradition op. Den er bygget over Charles Fullers drama, »A Soldier's Play«, som vandt en Pulitzer Prize i 1982. Ligesom dramaet koncentrerer filmen sig om Captain Davenport (Rollins), som i 1944 bliver sendt fra Washington til Fort Neal i Louisiana for at opklare mordet på sin racefælle Sergeant Waters (Adolph Caesar), som ledede et kompani af sorte soldater. Davenport afhører en række af soldaterne og er ligesom de overbevist om, at Waters har været offer for Ku Klux Klan, og at den hvide Captain Taylors (Dennis Lipscomb) modvilje imod hans opklaringsarbejde skyldes racisme. Langsomt og modvilligt ændrer han dog sin opfattelse og, efter først at have mistænkt to hvide militærpersoner, må han indse, at den skyldige nok findes blandt de sorte soldater.

»A Soldier's Story«, som Fuller selv har skrevet drejebog til, er i den amerikanske presse blevet sammenlignet med Jewisons »In the Heat of the Night« (»Nattens hede«), der i 1967 vandt fem Oscars, blandt andet for bedste film. Begge foregår i et varmt og fortættet sydstatsmiljø, begge deres hovedpersoner er sorte mordekspertes, som man på grund af deres race forsøger at forhindre i at gøre deres job, Howard E. Rollins er nogenlunde samme fysiske type som Sidney Poitier, og musikken (i den gamle film af Quincy Jones, i den nye af Herbie Hancock) og den måde den er anvendt på har visse lighedspunkter. Men med disse ret overfladiske sammenligninger ender parallelterne, og de dybereliggende konflikter i »A Soldier's Story« minder i virkeligheden mere om visse temaer i Rollins' forrige film. Henimod slutningen af »Ragtime« har den stolte Coalhouse, efter at have måttet ty til terroristmetoder, næsten fået opfyldt sit krav om oprejsning fra den racistiske brandmand, der på det groveste forulempede ham. På foranledning af den hvide politichef prøver de sortes store forbillede, Booker T. Washington, at tale ham til fornuft: »Hele mit liv har jeg tålmodigt og håbefuldt arbejdet for et kristent broderskab. Jeg har måttet overbevise den hvide mand om, at han ikke behøvede at frygte eller myrde os, fordi vores eneste ønske var at få bedre kår og fredeligt forene os med ham i at nyde frugterne af det amerikanske demokrati. Tusinder af hæderlige, flittige sorte kan ikke ud-

slette den skade, en eneste af din slags forvolder. Du har sat vores race så langt tilbage, at det ikke kan måles«. Denne problemstilling – med hvilke midler kan en sort mand bedst forbedre sin races vilkår – er den motiverende kraft i »A Soldier's Story«. Filmen handler nemlig ikke primært (som »In the Heat of the Night«) om forholdet mellem sorte og hvide; det er ikke egentlig en film om raceproblemer, og dens hovedkonfrontationer er mellem de sorte indbyrdes.

Ligesom Fullers drama interesserer filmen sig for de sortes nedravede problemer og modsætningsforhold. De, der repræsenterer de gamle sydstatsstereotyper sættes således op imod den nye nordstatsneger, der gør voldsomt og smertefuldt oprør imod denne figur. Filmen beskæftiger sig med de sortes egne mangetydige og forvirrende følelser af stolthed og ydmygelse, frihed og frustration, nedværdigelse og foragt; emner, der er uendeligt mere komplicerede end de sædvanlige konflikter mellem den sorte og den hvide race. Sjældent (eller aldrig) har man i en hvid instruktørs film set en gruppe af sorte fremstillet så tvetydigt og komplekst, så meget på deres egne præmisser, og med så meget spillerum til at være inkonsekvente: filmens »skurk« viser sig således også at være dens offer. De sorte får her en sjælden mulighed for, som Rollins har udtalt, at fremstå som mennesker, og ikke som funktionelle typer.

»A Soldier's Story« handler med andre ord om, hvad det vil sige at være sort: hvem – når vi ser et sådant væld af

Herover Art Evans, Larry Riley og Adolph Caesar i en scene fra »A Soldier's Story«. Til højre Howard E. Rollins, Jr. i en scene fra filmen.

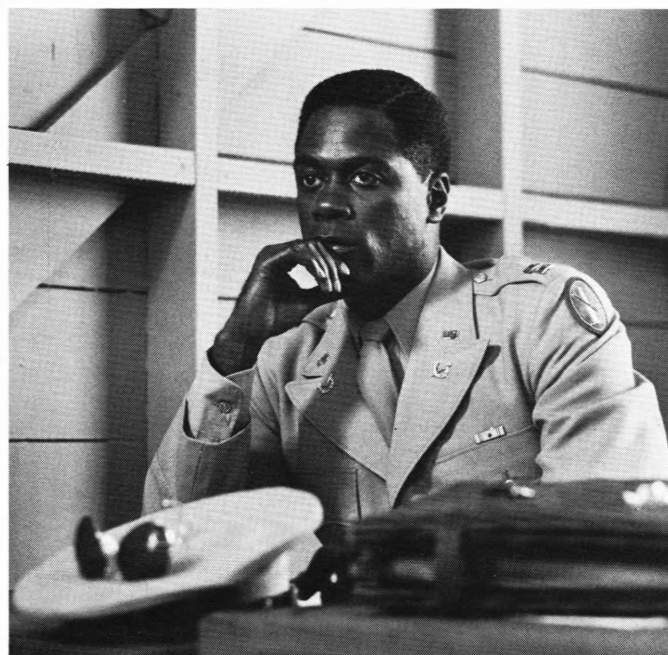
vidt forskellige personer – har den sande definition på, hvordan en sort mand er, og hvordan han bedst kan tjene sin race? Filmen opsætter mange modsætningsforhold. Den strenge ærgerrige Sergeant Waters bliver respekteret, men også hadet af sine soldater. Den geniale baseballspiller og musiker, C.J. (Larry Riley), beundres af sine kammerater for sine færdigheder og foragtes af Waters for dem. Sluttelig må publikum, sammen med Davenport, indrømme, at hvide Captain Taylor muligvis kunne have tjent den sorte race bedre end Davenport gjorde.

Men den primære modsætning finder vi mellem Sergeant Waters og Captain Davenport. Waters prøver med had og frygt at udrydde de gamle nigger stereotyper, for at blive accepteret af de hvide. Han går endog så langt som til at sige til en af sine racefæller: »den sorte race har ikke råd til

dig længere«. Den mindre hektiske Davenport tvivler derimod på sin egen ret til at bedømme andre sorte for deres opførsel. Da han til slut finder Waters' morder og denne forsvarer sin gerning med Waters' ondskabsfuldhed overfor sine mænd, svarer Davenport ham: »Hvem har givet dig ret til at dømme, hvem der har lov til at kalde sig neger, og hvem, der ikke har?«

I modsætning til sin forgænger Virgil Tibbs (Sidney Poitier) i »In the Heat of the Night«, som tydeligvis var de hvide »rednecks« overlegne i enhver henseende, er Davenport mere tvivlsom i sit eget forhold til Captain Taylor. Denne viser sig ikke at have de racistiske motiver, Davenport først antog som en selvfølge. Således ser vi ham (i et flashback) i sin fryd over, at det enestående sorte baseballhold har vundet over det hvide, begejstret udbrude: »Vi bliver det første sorte hold, der kommer til at spille mod the Yankees« (min understregning). Ligeledes er Davenports endelige sejr, da han opklarer mordet mere tvivlsom end Tibbs' og muligheden foreligger, at Taylor havde ret, da han i starten sagde, at Davenports racefæller ville være bedre tjent, hvis han lod sagen ligge og den hvide befolkning tro, at Ku Klux Klan stod bag.

Men det er ikke kun hvad angår indhold, at Norman Jewisons nyeste film viser en overraskende kompleksitet. Hvor »In the Heat of the Night« er fortalt i den fuldstændig simpel og ligefrem stil, indeholder »A Soldier's Story« billedkompositioner, versatil brug af fokus og klippeteknik, som man ellers ikke ville mene Jewison i stand til. Dens atmosfære er overvældende fysisk og sanselig og er tydeligvis præget af fotografen Russell Boyd, bedst kendt for sit arbejde for de to australske instruktører Peter Weir og Bruce Beresford. Skønt flashback-teknikken til tider virker en anelse klichéagtig (dette er nok uundgåeligt på film), er den øvrige overførsel fra teater til film smukt gjort. Jewison har til fulde udnyttet filmmediets muligheder, mest imponerende i scenen, hvor Waters i den lokale bar for sorte for første gang udtrykker sin afsky for den optrædende C.J. Brugen af monolog, en enkel spot, som fokuserer på den talende, og mørklæggelse af omgivelserne minder med overlæg om samme scenes opførsel på teateret, men den efterfølgende brug af zoom, kameravinkel, belysning og spejle underminerer denne effekt stærkt og subtilt.

Jewison havde store problemer med at få et filmselskab til at finansiere »A Soldier's Story«. Man mente ikke, at dens emne ville kunne give kommerciel succes. Efter adskillige forsøg lykkedes det ham at få et minimalt budget på 6 millioner dollars fra Columbia. Dette betød, at alle involverede, inklusive skuespillerne og Jewison selv, har måttet arbejde for en løn, der er betydeligt mindre end, hvad de er vant til. Men netop på grund af filmens emne, har alle været villige til at gøre dette. Det er jo ikke så tit, som Jewison har udtalt, at sorte får tilbudt roller som andet end voldtægtsforbrydere eller komiske roller, der går ud på at løbe rundt udklædt som høne.

Det bliver interessant at se, om filmen slår an herhjemme. »A Soldier's Story« er en sjælden film. Den er højt hævet over Jewisons bedste film og (selvfølgelig) uendeligt højt hævet over gennemsnitsfilmen om sorte amerikanere. Ud over dens emne og smukke form bør også den inciterende musik og dens fremragende skuespil fremhæves. Howard E. Rollins Jr.'s præstation har bestemt været værd at vente på. Han udviser stor alsidighed og hans Davenport er milevidt fra Coalhouse Walker. Rollins' talent går langt ud over sorte roller, han er andet og mere end blot Sidney Poitier's efterfølger. Desværre bliver det nok vanskeligt for ham at opnå den status på højde med De Niro, Pacino og Hoffman, som han nok kunne fortjene. Adolph Caesar har for sin rolle som Waters på Off Broadway fået adskillige priser, og han overfører rollen til filmmediet med samme høje kvalitet. Også Denzel Washington og Larry Riley i birollerne som soldaterne Peterson og C.J. viser anlæg, der får én til at håbe, at Hollywood i fremtiden vil »udnytte minoritetskulturens talenter« til fulde.

I et interview for nyligt udtalte Jewison, at han er begyndt at føle sig gammel og derfor vil gøre noget særligt ud af de få film han »har tilbage: »Jeg kan ikke lave film om rumskibe – jeg vil lave film, der betyder noget for mig; film, der afslører min egen personlige frygt og glæde, fordi udover mine børn, er de det eneste, jeg efterlader mig«.

For tiden arbejder han på endnu en teatersucces »Agnes of God«, med Anne Bancroft, Jane Fonda og Meg Tilly (fra »The Big Chill«). Lad os se om Norman Jewisons behandling af kvinder bliver ligeså kompleks og nuanceret som hans behandling af sorte.

SOLDIER'S STORY

A Soldier's Story. USA 1984.

P-selskab: Columbia-DelphiProductions. A Norman Jewison Film. **Ex-P:** Charles Schultz. **P:** Norman Jewison, Ronald L. Schwary, Patrick Palmer. **As-P:** Charles Milhaupt. **I-leder:** Gerald R. Molen. **Instr:** Norman Jewison. **Instr-ass:** Dwight Williams, Warren Gray. **Manus:** Charles Fuller. **Efter:** Eget skuespil – »A Soldier's Play«. **Foto:** Russell Boyd. **Kamera:** Ralph Gerling. **Farve:** Metrocolor. **Klip:** Mark Warner, Caroline Biggerstaff. **P-tegn:** Walter Scott Herndon. **Dekor:** Tom Roysden. **Rekvis:** Ray F. Mercer, Jr. **Kost:** Thomas S. Dawson, Chuck Velasco, Robert Stewart. **Musik:** Herbie Hancock. **Arr:** Ed Bland. **Sange:** »Pourin' Whiskey Blues« af Patti LaBelle, James Ellison, Armstead Edwards, med Patti LaBelle; »Low Down Dirty Shame« af Larry Riley, med Patti LaBelle, Larry Riley; »Bright Red Zoot Suit« af og med Larry Riley; »C. J.'s Lament« af og med Larry Riley; »Don't Sit Under the Apple Tree (With Anyone Else But Me)« af Lew Brown, Charlie Tobias, Sam H. Stept, med The Andrews Sisters. **Musik-mix:** Dennis Sands. **Tone:** Charles M. Wilborn, Robert J. Litt, Kevin F. Cleary, Elliott Tyson, Walter A. GestEmile Razpopov, Dessie Markovsky, Catherine Shorr, Linda Dove, Michael Tomack, Gib Jaffe. **Sp-E:** Dennis Dion. **Medv:** Howard E. Rollins, Adolph Caesar, Art Evans, David Alan Grier, David Harris, Dennis Lipscomb, Larry Riley, Robert Townsend, Denzel Washington, William Allen Young, Patti LaBelle, Wings Hauser, Scott Paulin, John Hancock, Trey Wilson, Patricia Brandkamp, Carl Dreher, Vaughn Reeves, Robert Tyler, Pat Grabe, Terry Dodd, Warren Clements, James W. Bryant, John Valentine, Ronald E. Greenfield, Anthony C. Sanders, Traftin E. Thompson, Roy Wells, Tommy G. Liggins, Greg Elam, Melvin Jones, Calvin Franklin, Kevin T. Mosley, Michael Williams, David Ashley, Thomas Howard, Bobby McGaughey, Rick Ramey, Lacarnist Hiriams. **Længde:** 2765 m, 99 min. **Udl:** Columbia-Fox. **Prem:** 22.3.85 – Palladium + ABCinema.

TRO